

ጉዳይና ካብይ ናብይ **ካልኣይ ክፋል።**

ኣብ መሰረታዊ መፍለይ ህዝባዊ ሓይልታት ጭብጢን መንነት ናይቲ ኣተግባሪ ዲክታቶር ኢዩ። ይኹን እንበር ንተዘክሮና መታን ውዕውዕ ትገብር ናይ ሓንቲ መዓልቲ ምስሉን ምስሊ ቲቪ.ኤሪን (ዕለት 31.12.2009) ከም መወከሲ ገለ ጽሑፋት ተኻታቲሎ ድሕሪ ምውህላል፣ እዛ ዕለት እዚኣ ከምተን ዝሓለፋ ናይ 43 ዓመታት፣ ናታ ትሕዝቶ ቁንጭል ኣቢላ ኢያ ከቅርብ ዝመረጽኩ። ቀንዲ መቐጻልታ ናይተን ዝመጸ ተኻታተልቲ ትሕዝቶይ ግን ነቲ መፍለይ ህዝባዊ ሓይልታት ዝሃቡ ፈላጊ መግለጺኣ ናብ **ንሕናን ዕላግናን** ኢያ ከተኩር። እዚ እውን ጉዳይና ንምብራህ ዝሓለነ ስለ ዝኾነ።

ንጉዳይና መታን ኣቐጻጸብ ክንግብረሉ ከም ሓዳሽ ዓመተ 2010 ትህቦ ምልክት ብቐረባ ንምስትብሃል ቆላሕታይ ኣብ ድሮ ዕለት 31.12.2009 ኢያ ሃሰስ ክብል ውዲለን ኣምስየን ሓዲረን። ገለ ካብቲ ሃሰስ መበሊ ወፈራ፣ ምስ ምኩራትን ጀመርቲን መጋድልተይን፣ ካብ ኤርትራ ዝፍኖ ፈነዋ ቲቪ-ኤሪን፣ ከምኡውን ገለ ኣብ ደምበ ተቐውሞ ዝፍጸም ሕጽር ዝበለ ፍጻሜታት ኢያ ክቐናጥብ ከቕርብ ፈቲነ። ዛጊድ ኣብቲ ምስ መጋድልተይን ገለ ኣጋይሽን ዝተኻየደ ክቐድሞ ድልየት እኳ ይንበረኒ እንበር ምስቲ ኣብ ፈነዋ ቲቪ.ኤሪ ከዛምዶ መሪጸ። ነቲ ኣብ ዝሓለፈ ዝተፈጸመ ከም ካልኣይ ክሰርዖ ዝመረጽኩ። እቶም ተዋሳኒቲ ነቲ ዝተፈጸመ ጠንቂ ህዝባዊ ምትላል ስለ ዝለመድዎ፣ ኣብዛ ካብ ድሮ ክሳብ ወጋሕታ ትበዓል እንታይ ተዋስኦ የርእዩና ዝብል መገናዘቢ መድረኽ ንምግለጽ ዝመችኦ ኮይና ረኽቢያ።

እቲ ንቅርጺ ኤርትራ ብዘይ ባይቶን ሕግን ወይ ብድልየት ምውካስ ህዝብን ዘይተፈጸመ ታሪኻዊ ምምሕዳራት ኤርትራ ዝጎዛዘዩ ግዕዙይን ኢደ-ዋኒናውን ተግባር ዝእንፈት፣ ህዝቢ ግን ነቲ በደል ፈሊጥዎን ፈንፊንዎን ከሎ፣ ነብሰ-ምትእምግን ኣጥፊኡ፣ ነቲ ሰፍ ዘይብል ከቢድ ናይ ባርነት ቅርጺ ብልኡም ውሽጣዊ ተቐውሞ ምቕባሉ ኣዝዩ ኢያ ዘተሓሳስብ። ሓደ ምስ ኣዝዩ ካብ ምምሕዳር ህግደፍ ዝሓየልን ዝገጥም ዘሎ፣ ነታ ኣብ ዓለም ዘለዎ ሓያል ጽልዋኣን ቅልጽግን ሰፍ ዘይብል መንግስቲ እስራኤል ንምቕም፣ ብዳርባን በእምንን ዝገጥሙ ፍልስጤማውያን ክትዕዘብ ከለኻ፣ ብመንጸሩ ነቲ ምጽቃጥናን ንዝኸፍኦ ጭቆናን ሕሰምን፣ ንሕና ድማ ብኣንጻሩ ንኹሉ ሕሰም ተጸዋርና ምኻድና ኣዚኻ ትሓዝን። ይኹን እንበር ሓዘንን ኣስናን ምሕርቃምን፣ ዘይጽወር ተጸዋርካ ምኻድን መፍትሒ ዘይኮነስ፣ ንፍታሕ ዝመርሕ መሪሕ ክትፈጥረሉ ኣብ ዘይትኸእል ባይታ ከም ትወድቕ ኮይኑ ይስመዓካ። እቲ ደጋፍን ተቐዋምን ክልቲኡ ከም ዝተፈላለዩ ደንበ ሓባራዊ መግለጺ ይሃልዎ ግን ካብ ሽግሩ ምፍታሕ ተነጻጸሉ ምህላወ ዘይክሓድ ሓቂ ኢዩ። ገና ገለ ገለ ብልጭ ድርግም ዝብሉ መደናገርቲ ስጉምትታት ንምእላይ ዝካየድ ፋሕተርተ ክሕይልን ክበራተዕን፣ ዓመት 2010 ከተበርክት ትምኒት ኩላህና ኢዩ።

ትዕዛብቲ ፍርቂ ለይቲ ኣብ ኣስመራ።

ኣርባዕተ ኣባላት ቲቪ.ኤሪ ኢያን ነቲ ዝመሓላልፍ ዝመርሖ ነይረን። ናይ ሓዳሽ ዓመት ሪቾት ምስ ተተኮሰ ዘርኢ ስእሊ ምስ ተመሓላለፈ፣ እተን ወይዘራዝር ናብ ዝተፈላለዩ ኩርናዕ ገጸን የምርሓ። እታ ከዲጃ ትበሃል ውዕይትን ግን ገርህን ግሉጽ ሕቶን ካብኣ ዝበቐለን ግንብኻልእ ዘይተጸልወን ርእይቶኣ ተቕርብ መንእሰይ፣ መጉልሕ ድምጺ ዓቲራ ምስ ኢሲያስ እንተ ብመደብ እንተ ሃንደበት ጎፍ ንጎፍ ትራኽብ። ድሕሪ ናይ የሃናን ጽቡቕ ዓመት ይግበረልካ ዝብል መግለጺ ሕቶታታ ከምዚ ዝሰዕብ ገይራ ተቕርብሉ።

ሓታቲት፣ ናይ ዝሓለፈት 2009 ገምጋማካዶ ምሃብካና?
ኢሲያስ፣ ንዓይ እታ ዓመት ብምልእታ ኢያ ጠፊኣትኒ። ሞሊቓ ኢያ ጠፊኣትኒ።

ርእይቶይ።

ንገታር መልሲ ኢሲያስ ኣብ ስእሊ ንዝተዓዘበ ዘሰደምም ኢዩ። ዝቐርጽኩም ናይ ኢንተርነት መርባባት መሊስኩም እንተ ትፍንውዎ፣ መንነት ኢሲያስ ኣብቲ ንሓድሽ ዓመት ንህዝቡ ንመጀመርያ ድሕሪ ቁሩብ ካልኢታት ክህልዎ ዝነበረ ኣቀራርባ ካብ ስነ-ስርዓት ወጻኢ ብዝኾነ ስእላዊ መግለጺ ኢዩ ክንበብ ዝኸእል እሞ ሓደራ ክትደግመዎ ይላቦ። እንተ መግለጺኡ እታ ዓመተ 2009 ሞሊቓ ምጥፍኣ መግለጺቱ ንሱ ዘይዓገበላን ሃርጋፍ ጠባዩ ዘይረወየሉን ካብኡ ንላዕሊ ከብርሃ ዝኸእል ሰብ ክህሉ ኣይክእልን። ግን ንሱ ዘይፈለጠ፣ ንሕና ግን ካብ ዝተሰለፈሉ እዋን ሓዊስካ ማለት ካብ መስከርም 1966 ጀሚርና ልዕሊ 43 ዓመታት ጠፊኤናና ከም ዘለዎ ክግንዘበልና ኣይንጽብን።

ካልኦይቲ ሕቶ እታ መንእሰይ ከድጃ።
ሓታቲት፣ ብአሰራርሓ ዘይግገብካድ'ዶ ክኸውን ይኸእል?
ኢሲያስ፣ ኣነ ብወገንይ ኣብ ሓንቲ መዓልቲ ናይ ሰለስት መዓልቲ ኢየ ዝሰርሕ።

ርእይቶይ፣

እቲ ፍጹም መለኮታዊ ባዕሉ ፕረዚደንድት ዝሸመ ውልቀ-መላኺ፣ ነታ ኣቐድም ኣቢሊ ዝገልጽክዋ ነብሱ ከም ስላሴ፣ ሓደን ሰለስተን ገይሩ ምግላጹ ኢዩ ንኢጋላልጻይ መረጋገጹ ብምቕራሩ የቐንየለይ ዘብሎ። ሓንቲ መዓልቲ 24 ሰዓታት ኣለዋ። ኢሲያስ ግን ኣብ ሓንቲ መዓልቲ 72 ሰዓታት ከም ዝሰርሕ ኢዩ ገለጹልና። ከምቲ ኣብ ኣለናኪ ዝበል ቶኸታኺ ናይ ኢንተርነት ወካሊኡ ምስ ስእሉ፣ HIS EXCELLENCY, THE LION OF NAKFA ትብል ኣብታ ዝቐንየት ቀዳመይቲ ገጽ ዝፈነውዋ ምስታ HIS EXCELLENCY THE LIION OF JUDEA ትብል ናይ ሃይለ ስላሴ ፍልልያ ክትረኽቡ ፈትኑ። ኢሲያስ ናብ ንግስነት ገጹ ዘመጣጥር ስእሊ ኢዮም ኣቐረቦም።

ሓታቲት፣ በዚ ኢጋጣሚ እዚ ንመን ዮሃና ክትብል ትመርጽ?
ኢሲያስ፣ ንኤርትራ ንለይ።

ርእይቶይ፣

ኢሲያስ ድሕሪ ናይ ካልኦይ ደረጃ መልቀቂ ፈተና (SCHOOL LEAVING EXAM) ናብ ዩኒቨርሲቲ ቀዳማይ ዓመት (freshman) ምእታወን፣ ናብ ካልኦይ ዓመት ዘየእቱ ኩነታት ምስ ኢጋጠሞ ናን ከሰላ ናብ ተሓኢ ክጽንበር መሪጹ። ብትምህርታዊ ደረጃ ዝበጽሑን ዘዋህሉን ማለት ካብ ትምህርታዊ ናብ ንዋታዊ ዝላ (ብውዕለት ናብ ደሞዝን ብረሃጽካ ምንባርን ከይተመኮረ) ከይገበረን፣ ከም ሰብ ዝኾነ ይኹን ናይ ስራሕ ተሳትፎ ከዩርኣዮን ናይ ስድራን ቤተ-ሰባዊ ሓላፍነት ከይተሰከመን ኢዩ ናብ ዕጥቃዊ ቃልሲ ከይዱ። እዚ ዝኾይ ይኹን ሓልፍነትን ሓልዮትን ኣርእዩ ዘይፈልጥ ሰብ፣ ኣብ ሜዳ እውን ኩዒቲን ፋሕቲናን ኣባል ቕያዳ ኣልዓማ ካብቶ 38 ኣባላት ሓደ ክኸውን ኣብ ሓጺር እዮን ምክእሉን፣ ፈትፊቱ ክድይብ ክኢሉ። ኩሉ ኤርትራዊ ፍጡዞ ንሃገሩ ከም ኣዲኡ ኢዩ ዝገልጸ። ንሱ ግን መጀመርያ ክውንና ስለ ዝወጸ ከም ውላዱ ንኤርትራ ገይሩ ኢዩ ዝገልጸ። ኤርትራ ናይ ብሕቱ ኢዩ። ኣብ ሜዳ ኤርትራ ዘለዉ ገላውኡ ድማ ነቲ ቃድራታትን ቦዱን መሬታ ሓሪሶም ንማሕፋዱኡ ኢዮም ክኸብቱ ዘለዎም ዝብል ስቡዕ ክኸተል ከም ዝጸንሓን፣ ብድሕሪ ሕጂ እውን ዕላምኡ ከምኣ ከም ዝኾነ ኢዩ ኣብሪሁ። እንተ እቲ ናይ ቀርኒ ኣፍሪቃ ሕልሙ፣ ናይ መላእ ኣፍሪቃ ቀጺሉ እውን ኣብ ዓለም እንኮ መራሒ ክኸውን ምድላዩ ድሕሪ ናይ ወርሒ ታሕሳስ 2009 ማዕቀብ፣ ዓለም ትተፍኦ ከም ዘላ ካብ ቃላቱ ኣይሰማዕ እንበር፣ ምብህራሩ ርኡይ ኮይኑ ኣሎ።

ቀጺለ ነቲ ናይ ፈውዝያ ሃሽምን ናይ ኣደ ኩለን ነስነሱቲ ዕንባባ፣ ኣስካሉ መንቆርዮስ ዓጀውጀም ንጎድኒ ገዲፈ፣ ናብ ናይ ፍሊጳስ ቃለ መሕትት ከድህብ እመርጽ። እዚ ሓቂ ገዲፍካ ዝግበር ሽፋን፣ ብወገንይ ርእሱን ዝኸኣለ ንዕጻጽ መልእኸቲ ዘመሓላልፍ ሸፊነን ሸፋፊነን ከመሓላልፍ ኣይመርጽን። ሎሚ ነቲ ዘፍርሓና ኣርእስታት ተኣፊፍቲ ይኹኒ እንበር ከነቐርቦም ንግደድ። ኣውራጃዊ ሕግም ብመንግስቲ ኢዩ ናብ ህዝቢ ዝላባዕ ዘሎ። ይምረር ሓቂ ከም ስእሊ ኩላህና ክንርኣን ክንዕዘባን ንውዓል እንበር፣ እንተ ብርሒ እንተ ብስክፍታ ክንገልጸ ኣይንደልን። ትውጻእ ኣነ ግን ከግህዳን ኣብ መድረኽ ክኸፍታን እመርጽ።

ኢሲያስን ፍሊጳስን ሓንቲ ኢዩ ጸሎቶም። ማእከልነት ሃገር ከም መራሕቲ ኣብ ሓንቲ ጽላል ኣራጢጦም ኣለዉ። ኣብ ዞባ ማእከል ማለተይ ኢዩ። መደበር ስልጣናምስ ዞባ ማእከል ኢዩ። ፍሊጳስ ማዕርጉ ስለ ዝመረጸ፣ ቀንዲ መጻውዒቱ ገዲፉ ነታ ዞባ ማእከል ትብል ርዓሙላ ኣሎ። እታ ጥንታዊትን ታሪኻዊትን ሓማሴን ትብል ቃል ፈጹማ ኣብ ጠረጴዛ ኢሲያስ ስለ ዝተበገሰት ዝመረጸ ኣይመለንን። ግን ዝብኢ ነታ ዝጥማ ዓጽምን ስጋን እንበር ነታ ትቐርብ በትሪ ስለ ዘምዕዱ፣ ንሱ እውን ንታሪኹ ክትድምስስ ተገዲዱ። ኣብታ ዞባ ማእከል ኢዩ ተማእኪሉ። ኣብ ናቱ ቃለ ማሕተት ንመንእሰያት ከም ሃዋርያት ገይሩ ገለጽዎም። ብኻልእ ድማ ነቲ ዘሕልፍዎ ዘለዉ ሽግራት ክገልጽ ከሎ፣ ኣብ ግንባራት ሰፊሮም ክምርዓዉ፣ ክንእሱ ዘይምክኣሎም ከም ዝሕዝኖን ግን ኣብ እዛ ትኣቱ ዘላ ዓመት 2010 ኩሉ ከም ዝቃለልን ብልጽግና ሃገርን ህዝብን ዝረጋገጹን ዝሰምረሉን ውጥን ተነጻፊ ከም ዘሎ ከበሰሮም ፈቲኑ።

አዩ ፍሊጲስ፣ ንሰኻን አዎኻን ጸሎትኩም ሓደ ስለ ዝኾነ ኩሉ እንደ ግዳ ተማሊኡልኩም ምሸት ምሸት ኣብ ክንዲ መንእሰያት ትንእሱን ትመርጻውንዶ ኣለኹም። ንሶም ደኣ ካብ ጉድጓድ ወኻርያ መን ውጽ ኢልዎም ክምርጻውን ክንእሱን? ንሰኹም ከይተኣለኹም ንእስነት የለ መርጻ የለ። ናይ ቲቪ ኤሪ ኣብዚ ዓጀውጀው ኣብ ኣብቂዔ ኣብቲ ኣብ ሃገርና ዝተረኸበ ገለ ዘሰካሕክሕ ተርክቦታት ክገልጽ ኢየ። ገለ ዝገልጽ ቆንጫሊ ኢየ ዘቕርቦ ዘለኹ እንበር፣ ንኹሉ ክጽሕፎን ወይ ኣብ ቃላት ብጽሑፍ ከስፍሮን ግን ግዜን ኩነታትን ኣየፍቅድን። ኮይኑ ግን ካብዚ ኣነ ዘቕርቦ ዝገደደ ኣብ በቤቱ ክም ዘሎ ኣይስሕቶን። ግን ኣብቲ ምስ ብጽተይን ካብ ውሽጢ ሃገር ሰንቕሞ ዝተመልጹ ሓቀኛ ፍጻሜ የቕርብ።

ካብቶም ምሳይ ኣብ ዕለት 31.12.2009 ዘዕልሉ ዝነበሩ ኢየ ጸብጺበ ከም ቃሎም ዘቕርብ። ውድቀት ሃገርናን እዞም ጉጅለ ህግደፍ ዘሰዓብዎ ማሕበራዊ ዕንወት ዝገልጸ ካብ ብርክት ዝበላ ክልተ ፍጻሜታት እነዋለ።

ሓደ ኣብ ኣገልግሎት ዝርከብ መንእሰይ ስድርኡ መታን ሓድጊ ከይተከአ ክመውትን ውይ ናብ ሰግር-ዶብ ኣምሪሑ ክጠፍኦም ከም ዝኸእል ኣብ ግምት ዘእተዉ ስድራ ለሚኖም ለማሚኖም ካብታ ኣሃድኡ ንዕረፍቲ ከም ዝመጸም ይገብሩ። ኣዳልዮም ዝጸንሑ ናቲን ናይ ሃጊድ ድፈልጥዋ ዓርኩ ዝነበረት መርጻ ብፍቓዱን ብፍቓዱን ክልትኤን ስድራ ቤታት ብሓባርን ብቕጽበትን የመርዕውዎም። ድሕሪ መርጻ ሕጽኖት ተወዲኡ እቲ መርጻዊ ናብ ኣሃድኡ ይምለስ። እታ መርጻት ትጠንስ። ድሕሪ ትሸዓተ ኣዋርሕ እውን ተወልድ። እቲ መርጻዊ ፈጸሙ ኣይቅልቅልን። ብተደጋጋሚ ኩነታት ሕርሳን ጥንሳን እውን ይግለጸሉ። ፍቓድ ክረክብ እውን ኣይከኣለን። ሰለስተ ዓመት ናብ ስድርኡ ክበጽሕ ወይ ናብ በዓልቲ ቤቱን ውላዱን ዘምጽእ ዕድል ስለ ዘይረኸበ፣ እቲ ሽግር ኣብ መንጎ እተን ስድራ-ቤታት ይባረዕ። ስድራ ንል ይርበጹ። ንሰድራኣ ክትበጽሑም ከላ ኩሉ ከም ዝሓርበታን፣ ናይ ባዕላ ህይወት ክትመርሕ ዘይምክኣላ ኣምሪራ ንወለዳ ትሕብር። ከም ምክንያት ጥራይ ዘይኮነ ከም መደብ እታ መርጻት፣ ግዝይኣ ብኮንቱ ካብ ምጥፋእ ክትመሃር ምምዳባ ንእንዳ ሓሙኣ ትገልጸሎም። ስድራ ወዲ ግን ቆልዓ ከተዕቢ ከም ዘለዋ ኣሚቶም ከይትመሃር ይኸልክሉ። ፍትሕ ብስድራ እታ መርጻት ይጥለቡን ንሎም ይእክቡን። ኣብዚ ተሓታቲ ፍሊጲስን መራሕቲ ሰራዊትን ከም ዝኾኑ ከም ክትዕ እውን ኣብ መንጎና ይቕርብ። ግን ዝኸፍኣት ድማ እታ ካልኣይቲ ናይ መንእሰያት ሽግር ትቕርብ።

እንሀት ድማ፣

ከምቶም ክልተ መንእሰያት መጸምዲ ካልኣት ክልተ ድማ ናይ ዝተመርጻዉ ዝኸፍኣት ትቕርብ። እቲ መስርሕ ተመሳሳሊ ኢዩ። እታ ካልኣይቲ ግን ብዝያዳ ዝኸፍኣት ዝገብራ ኣብቶም ስድራ-ቤታት ዝወርድ ጸግምን ሽግርን ኢዩ። ኣብታ ላዕለወይቲ ናብ እንዳ ወድን እንዳ ንልን ዝቕርብ ናይ ሓባር ጸገም ኢዩ ነይሩ። ኣብታ ካልኣይቲ ግን ፍልይ ዝበለት ኢያ። እታ መርጻት ትሓርስ፣ ንሰለስተ ዓመት ድማ ትጽብ፣ መርጻዊ ግን ኣይቅልቅልን። ኣብ ንኡስ ዕድመኣ ዝተመርጻወት መንእሰይ በዓል ቤታ ኣብ ከርሲ ሃገር ኣብ ግንባር ኣሎ እንዳ ተባህለ ከምታ ሓንቲ ንሰለስተ ዓመት ትጽብ። መርጻዊ ኣይቅልቅልን ጥራይ ዝይኮነስ፣ ካብ ጽሑፍ ሓሊፉ ካልእ ዘቕርቦ ቀረብን ደዋዝን ንመነባብሪኣ ዝኣክል እውን የለን። ኣብ መጀመርያ ዓመት ቆልዓ ትገላገል። ድሕሪ ሕርሲ እውን ልዕሊ ክልተ ዓመት ትጽብ። መርጻዊ እውን ናይ ውላዱ ሓላፍነት ክስከም ይትረፍ ክርኢ እውን ኣይመጽእን። ኣብ ሳልሳይ ዓመት እታ መርጻት ሃንደበት ትጠንስ። ስድራ-ቤታት ብዙሕ ይርበጹ። ተደጋጋሚ ሕቶታት ይቕርብ። ወልዲ መርጻት ብሕቡእ ዶኾን መጺኡ ነይሩ ይብሉ። እንዳ ወዲ እውን ነቲ ብዘይ መርጻዊ ዝተፈጸመ ጥንሲ ናብ ብዙሕ ሞራላውን ካልእ ሕቶታትን ዘስዕቡሎም ጸገም ይሸመሙ። ብዘለዎም ዓቕሚ ንመርጻዊ ከም ዝግለጸሉ ይግበር። መርጻዊ እውን ብድሕሪኡ ከም ዝጠነሰት ምስ ተገልጸሉ ኣሃድኡ ንሓደ ሰሙን ንኣስመራ ክኸይድ ተፍቀደሉ። ካብ ሰራዊት ክይፍለን ናብ ስድርኡ በዓልቲ ቤት ክኸይድ ንሰለስተ ዓመት ዘይተፈቕደሉ ኣባል ኣገልግልት መርጻቱ ብጽሕቲ ወርሒ ኮይና ምስ ረኸባ ናብ ንሀሪ ተለወጠ። ኩሎም እቶም ኣባላት ስድራ ድማ ዝሕዝዎን ዝጭብጥዎን ጠፍኦም። ምዕሩይን ስሩዕን ባህርን ጠባይን ሰበይቲ ወደም ብቕረባ ስለ ዝፈልጥዎ ናይ ምጥናሳ ጉዳይ ሕንቅልሕንቅሊተይ ኮይኑዎም ኢዩ ጸኒሑ። ዝገደደ ድማ ሓቲቶም ብምንባሮም፣ ግን ካብ ትጠንስ ንዝቕርበላ ሕቶታት ናይ ሓሞኣን ሓማታን ካብ ምምላስ ተሓሲማ፣ ኣነ ጠኒሰ ኣለኹ ዝመስለኩም ኣድላይ ስጉምቲ ውሰዱ፣ ኣነ ብወገንይ ንሕታትኩም ክምልስ ድልውቲ ኣይኮንኩን፣ ኣይትሕተቲን፣ ዝኣኸለኒ ተጽብየ፣ ንሱ ኣብ ጉድጓድ ምክልኻል፣ ኣነ ድማ ኣብ ሓጽር እሃ ዝ ብኸንቱ ብትጽቢትን ትርጉም ብዘይብሉ መጻእን እጸበ ኣለኹ። ጥንሰይ ሳዕቤን እንበር፣ እቲ ቀንዲ ጠንቂ ካልእ ኢዩ፣ ክትብል ትምልሰሎም ነበረት። ሕጂ ግን በዓል ቤታ በይና ገይሩ ክሓታ መጸ። ሕቶታቱ ደርዲሩ መን ከም ዘጥነሳ ክፈልጥ ፈተነ። እቲ ስድራ-ቤት ዘይተጸበይዎ ኮይኑ ጸንሐ ዘይምንጋራ ድማ ኣብ ጥዕና ወለዱ ኮነ ምስ ስድርኣ ተተኸሉ ዘሎ ከቢድ ጽልኢ ሓበራ። ሰብኣይ

ጌልና ብሕቡእ ናብ ስድርኡ ምምጽኡ ዘይምሕባሮምን፣ ኣብ ልዕሊ ንሎም ዘሎ ንዕቅትን ገሚቶም ሻሕካር ዝምድና ከም ዝበቐለ ገለጸ። ግን እቲ መጥነሲ መን ኢዩ? ናይ ጉድ ጉድ፣ ንሰማዒ ዘስደምም፣ ጠንቂ ናይቲ ጥንሲ እታ ሃገር ኮይና ጸንሐት። እዞም ንቡር መርዓ እንበር ንቡር ሓዳር ክገብሩ ዘይተፈቐደሎም መንእሲያት፣ ከም ክልተ መጻምዲ እንተ ብእቶት እንተ ብማሕበራዊ መልክዕ ናይ ብሕቶም ቤት ክገብሩ ይትረፍስ፣ ኣብ ትሕቲ ሓንቲ ጽላል ዘየዕልሉ፣ ብዝተፈጥረ ናይ ዶብ ግጭት ንዘልኣለም ተፋላልዮም ክነብሩ ዝተገብረ እኩይ ዘይፍታሕ ፖለቲካዊ ማእለማ ኢዩ ነጻጺልዎም።

ፍተወ ጽልኡ እቲ ጉዳይ ኣብ ኣስመራ ዝተፈጸመ ሓቂ ኢዩ። ኣጥናሲ ድማ ምንኣሱ ሓወ ንመርዓዊ ኢዩ። ክልተ መንእሲያት ብሓባር ክነብሩ ዘየፍቅድ ዝተመጠ ግዜ ኣብ ሓንጎል መንእሲያት ዘስዕቦ ጠንቂ ብሩህ ኢዩ። ማሕበራዊ ጽፈትን ባህርን ካብ ንቡር ብምጽኡ መለለይ ማሕበራዊ ዝኾነ ባህልናን ልምድናን ክድምሰሰ ዝተገብረ ኢዩ። ሎሚ እቶም ኩሎም ናብ ስደት ዘምርሑ ዘለዉ መንእሲያትና ኣብ ልዕሊ ማሕበረ ሰብና ዘስዓቦ ጠንቂ ኢዩ መበገሲኦም። ካብ ካብ ሃገሮም፣ ካብ ህዝቦም፣ ካብ ወለዶም ዝጸበይዎ ኩሉ መጻበይታ ዘይብሉ ኮይኑ ስለ ዝረኽቡዎ፣ ናብታ ዘይፈልጥውን ናይ ስደት ዓለም የምርሑ ኣለዉ። እታ ቀንዲ ሕመረት ሕብረተ-ሰብ ዝኾነት ስድራ-ቤት ስለ ዝፈረሰት፣ ሃገር ብተዛማዲ እውን ህላዌኣ ኣብ ምህላውን ዘይምህላውን ተገጠልጢላ ትርከብ። እዚ ሕጂ ኣብ ላዕሊ ዝጠቐስክዎ ካብዚ ኣብ ኣስመራ ዝርከብ ውልቀ-መራሕ መንነቱ ዝገልጽ ጥራይ ዘይኮነስ፣ ገና መቀጸልታ ናቲ ካብ ግዜ ናብ ግዜ እናገደደን ተንኮሉ እናዓሞቕን ይኸይድ ከም ዘሎ፣ ከም ኣብነት ንምቕራብ ኢዩ።

ኤርትራዊት ስድራ ቤት ብመግዛእቲ ክትነጻጸል ሓዲሽ ተርእዮ እውን ኣይኮነን። ኣብ መግዛእቲ ጥልያን እውን መንእሲያት ተዓስኪሮም ንሶማልያን ንልብያን ይውሰዱ ነይሮም። ትጽቢት እውን ዝተመጠን ዝተናወሐን ነይሩ። ግን እተን ኣብ ዓዲ ዝተረፉ ስድራታት ካብ መንግስቲ ሞሶሊኒ ናይ መነባብሮ ዱጎማን ዓሰብን ይወሃበን ነይሩ። ናይ ሽዕ ስክፍታ ነቲ ዝወሃብ ዝነበረ ደሞዝን ስንቅን ካብ ናይ ሎሚ ዝበለጸን ዝተዓጸጸፈን ስለ ዝነበረ፣ ግለ መረባዕ ከስርሓ ከለዎ ድማ መሓዛይ መሓዛይ ዝብል ናይ ነንሕድሕደን ምትዕድዳም ንዝረከብኦ ይዘርውኦ ምንባረን ዝገልጽ ገለ ደርፍታት ምንባሩ ዓበይቲ ይገልጹልና ነይሮም። እቶም ናብ ስድርኦም ብኣጋ ክምለሱ ዘይከኣሉ (ካብ ሊብያን ሶማልያን) ከምዚ ዝበለ ደርፊ ይደርፉ ነበሩ ይበሃል።

ቫልያ ሰዲደልኪ ኣለኹዮ
ኣንቢርክዮ ደ ሰትኹዮ ሻሂዮ።

ናይ ሽዑስ ካብ ሊብያን ካብ ሶማልያን ዘሎ ርሕቀት ኢዩ ነይሩ። ናይ ሎሚ ግን ካብ ዶብ ንውሽጢ ሃገር። መን ይኸፍእ? ባዕዳዊ ሞሶሊኒዶ ወይ ኢሲያስ? እስከ ፍረዱ።

ከምቲ ኣብ ቀዳማይ ክፋል ዝገለጽክዎ መበገሲ ኣርእስተይ ጉዳይና ካበይ ናበይ ዝብል ኮይኑ፣ ብፍላይ ከም ህዝቢ ነቲ ሃገርና እንተ ንረብሓና ወይ ጸረ ረብሓና ዝቐጽል ዘሎ ጉጅለ፣ ኣብ ዕጥቃዊ ቃልስና ከም ጫለዳ ንጎድኒ በሲዑ ዝተፈልየ፣ ግን ገና ኣብ ስልጣን ኩጢጥ ዝደየበ ውልቀ-ሰብን ጉጅለን ዘስዓበልና ሳዕቤን ንምግምጋም ኢዩ።

እዚ ኣብ ድሕሪ ናጽነት ኣብ ህዝብን ሃገርን ብግሉጽ ዝፍጸም ዘሎ ገበንን በደልን፣ እኩብን ውህሉልን ናይቲ ኣብ ብረታዊ ቃልስና ዝተኸየድን ክንከላኸሎ ዘይከኣልናን ጉጉይ ናይ መላእ ኣቃላልሳ ሜላ ኣባላት ህዝባዊ ግንባርን ህዝባዊ ሓይልታትን ኢዩ። እወ ኣባላት እዛ ውድብ ክብል ከለኹ ብፍላይ ነቶም ነዚ ክእርሙን ከመዓራርዩን ክብሉ ክቡር ህይወቶም ዝኸፈሉ ኣይምልከትን። ክሳብ ሎሚ እውን እንተኾነ ነዞም ጀጋኑና ክላኸልሎም ዝተበገሱን ዝሃቀኑን በጻብዕ ዝቐጸሩ ኢዮም። እዞም ኣዝዮም ድሩታት ደፊሮም ክጽሕፉን ከእውዩን ዝኸኣሉ፣ ሕድሮም ብዘይምጥላምም ክምስገኑ ይግባእ። እቶም ማዕከን ታሪኽ ሓዞም ዘለዉ፣ ዓለም ጽላለት ስለ ዝኾነት፣ ነዛ ገዛ ክራይ ዝኾነት ካብ ፕላንትና ቅድሚ ምስንባቶም፣ ዘለዎም ንሕጊሖም ከውጽኡ እላበዎም።

ህዝባዊ ሓይልታት ጥር ኢላ ካብ ዝበቐለትሉ ዕለት በብቐሩብ መሰል ተጋደልቲ እና ተሻራረፈ እና ተቐራረምን ሃደሽደሽ ኢሉ ዓንዩ። ህዝቢን ኣባላት ሰራዊትን እውን ንመሰሉ ዝቃለሱ ጀጋኑ ከም ዘለውዎ ኣይተሓበሮን። ኣብ ውሽጢ ብፍላይ ኣብ ሓለዎ ሰውራ እንታይ ይፍጸም ነይሩ? ንሰራዊት እዛ ውድብ ተገሊጽሉ ኣይፈልጥን። እቲ ዘገርም ተሳሓቡ ዝእስር ሰብ ብዝያዳ ደሃዩ ከይተሰምዐ ናብ ፍሉይ መልእኽቲ ከም ዝተመደበ ዝመስል መጻዕዕታ ተገይሩ ኢዩ ዝሓቐቐ ነይሩን ሕጂ እውን ብተዛማዲ ይሓቐን ዘሎ። እቲ ዝሓቐቐ ተጋዳላይ ናበይ ከይዱ ዝብል ብኣባላት ሓንቲ መስርዕ ዝቐርብ ሕቶ የለን።

ብሓጺሩ ሓቲተ ነይረ ዝብል ውልቀ-ሰብ ኣብ ህዝባዊ ግንባር የለን። ብሓጺሩ ክሓትት ከም ዘይብሉ ከም ሕገ ዝሰፈረ ኣካይዳ እታ ውድብ ብኹሉ ቅቡል ኮይኑ ተሰርሖሉ። እዚ ዘይከሓድ ሓቂ ኢዩ። ክልተ ኣሕዋት እውን ሓደ ካብኦም ምስ ዝሰሓብ እቲ ካልኣይ ክሓትት ዝሃቀነ ፈጺኑ የለን። ብመላእ እቲ ተጋዳላይ መሰሉ ክግፈፍ ተቐቢልዎን ብስቕትኡን ኣጽዲቕዎ ኢዩ። ክሳብ ከምዚ ዝበለ መነባብሮን ህይወት ክሕልፍ ዘጽቀጠ ተጋዳላይ ሃገር ከውሕስ ይኸእል ኢዩ ኢሉ ዝጽበ ሃገራዊ ለዋህ ተባሂሉ ኢዩ ጥራይ ዝጽዋዕ።

ህዝባዊ ሓይልታት ነቲ ኣብ መስከረም ሓደ 1961 ዝጀመረ ዕጥቃዊ ቃልሲ ከም ብራእስታት ጀብሃን ዝተመስረተ፣ ዘሰዓቦ ኣዝዩ ድሑር ቀቢላውን ናይ እምነትን ጸገማት ንሸግር እታ ሃገር ክፈትሕ ኣይክእልን ካብ ዝብል መርገጺ ኢያ ክትንጸል ዝወሰነት። ኣብቲ ሓፈሻዊ ናይ ምንጻል መርገጺ እውን ኣብ ውሽጢ ተሓኢ ናይ ምትዕርራይ ፈተነ ኣብ ዕጽው ማዕጺ ከም ዝተበጽሐ ኢዩ ብጽሕፍ ተዘርጊሑ። ክዕረ ዘኸእል ኩሉ ፈተነታት ስለ ዝተጸንቀቅን፣ ናይ ምንባር ሕቶ ናይ ዝተወሰኑ ተጋደልቲ ህይወት ኣብ ሓደጋ ከም ዝኣተዉን ዝገልጽ ጽሑፍ ከም ጭብጢ ቀሪቡ። እስኪ ነታ ሕዳር 1971 ብዕሊ ዝወጸት ጽሕፍቲ እታ ውድብ ነንብባ። እዛ ጽሕፍቲ እዚኣ ብእሲያስ ኣፈወርቂ ዝመርሓ ጉጅለ ዝወጸት ዕላዊት ጽሕፍቲ ኢያ። ኣብ ናይ ምፍልላይ መድረኽ ዝደየበ ግን ንሱ ብወገኑ ንምምዕርራይ ኣንታይ ኣማኅራርዮን ኣመሓሸን ክንግምግም ታሪኽና ንድሕሪት ምስል ኢልና ምስ እነማዕዱ ኣበይ ኢና ተዘንጊዕና ዘብረሃልና ኣንፈት ክረክብ ንኸእል ኣብል። ብጭብጢ ዝተፈጸመ ከም ዘለዎ እንበር ናተይ ባዕላዊ ጽሑፍ ኣይኮንኩን ዘቕርብ ዘለኹ። እቲ ሰነድ ምሳይ ስለ ዘሎ እሞ ድማ ዝተረጋገጸ ስለ ዝኾነ፣ ዓቕምን ካልእ ክማላእ ዝግብኦ ምስ ዝማላኣለይ ዕድመን ጥዕናን ይሃበና እንበር፣ ንብረት ህዝቢ ስለ ዝኾነ ከም ጸነድ ምስ ጭብጡ ክቕርቦ ኢዩ።

ነዛ ብኢድ ዝተጸሕፈትን መግለጺት ናይ ህዝብዊ ሓይልታት ካብታ ብኢሲያስ ድሕሪ ምንጻል እታ ውድብ፣ ንኤውሮጳ ዝርከቡ ሓደስቲ ሰሩዓቱ ዝተጸሕፈትን፣ ብፍላይ ድማ ኣብ 15.02.1986 ካብ ኣብ ወከሊ ውድብ ዝኾነን ቤት-ጽሕፈቱን ምስ ክታም ኢሲያስ ዘለዎ መረጋገጺት ሰነድ ኢዩ ዘቕርባ ዘለኹ። እዚ ኣብቲ እዋን ዕድምኡ 26 ዓመት ዝኾነ ኣተሓሳስብኡ ከመይ ዝበለ ነይሩ? ሕጂኽ ብተዛማዲ ኣነጻጸርካ እንታይ ለውጢ ኣምጺኡ ንምግማጋም ዘኸእል፣ መነጻጸሪት ሰነዲ ኢያ። ትንታኔ ናይቲ ብድሕሪ ኣጸሓሕፋን ለውጢን ግን ነተን 24 ገጻት ብብዕለቱ ቀጻሊ ድሕሪ ምቕራብይ ኢዩ ርእይቶይ ዝህብ።

(እታ-24 ገጽ ዘለዎ ጽሕፍቲ ብኢድ ዝተጸሕፈትሉ ዕለታ ሕዳር 1971።)

ህዝባዊ ሓይልታት ሓርነት ኤርትራ
ንሕናን ዕላማናን።

ሕዳር 1971 ዓ.ም.ፈ.
ገጽ 1

ካብ ነዊሕ እዋን ጀሚሩ ንሕና መን ምኃናን ርእይቶና ብዛዕባ ሓደ-ሓደ ፖለቲካዊ ኩነታት ናይ ሃገርናን ዝገልጽ ጽሑፋት ብብግዜኡ ዘርጊሕና እኳ እንተነበርና ካብ ዋሕዲ ገንዘብን መሳርሕን ጽሑፋትና ናብቲ ዝድለ ቦታታት ከም ዘይበጽሕ ንርድኣን ንፈልጦን ኢና።

ሕጂ ነቲ ዓቢ ዕድልን ምቹእ ግዜን ረኽብና „ሕናን ዕላማናን“ ብዝብል ኣርእስቲ እንቕርቦ ታሪኻዊ ጽሑፍ፣ ኣገደስቲ ንጉዳይ ሃገርና ኤርትራን ህዝቢ ኤርትራን፣ ንደገፍትና ብፍላይ ን፣ ንህዝቢ ዓለም ድማ ብሓፈሻ፣ ሚዛን ዘለዎ ስለ ዝኾነ ፣ሸለልትነት ከይወሃቦ እናኣዘኻኸርናን እናእጠንቀቕናን፣ ንሕና መን ከም ዝኾናን ንምፍላጥ ጥራይ ዘይኮነስ ሃገርና ኤርትራን ህዝባን ገድሉን እንታይ ከም ዝኾነ ክፈልጥ ንዝደሊ ተገዳሲ ብሩህን ኣጽጋብን መልሲ ከም ዘለዎ ነረጋግጽ።

ኻሕና ማልት እምም ኣብ ቅድመኹም ዘለና ተጋደልቲ ኤርትራውያን እቶም ብመጋቢት 1969 ዓ.ም.ፈ ካብ ምምሕዳር „ቕያድ ኣል ዓማ“ ዝተፈለፍ ኢና። እወ ንሕና ዳርጋ ኩላትና ወይ መብዛሕትና ብትውልዲ ብባህልን ብታሪኽን ክርስትያን ኢና። ብደገ ናይ ኩነታትና ህላዌ ዝርኢ እውን „ሃይማኖታውያን“ ኢዮም ይብል ይኸውን፣ ዕላማና ዘይፈልጥ ከምኡ ምስ ዝብል ኣይታሓዞን ኢዩ ምባል ብሸልልትነት ክንሓልፎ ስለ ዘይንደሊ ግን መንነትናን ዕላማናን ክፈልጥ ንዝደሊ ንጽሑፍና ብምሉኡ ንከንብብ ሓደራ ንብል።

ብንባብን ብወረን ዘይኮነ እውን ብዛዕባና ግር ዝብሉ ነገራት ምስ ዝህልዉ ክንራኸቦን ከነፍልጦን ቅሩባት ከም ዝኾና ነረጋግጽ።

ንሓና ንምንታይ ከምዚ ሙኻናን_ ንምንታይ ከምእተፈለናን መድወኛ ትርጉም ርሕቕት ምክንያት ንርድኦ እኳ እንተ ኮንና ተግዘብትን ተገደስትን፣ ክርስትያን ንምንታይ ተፈልዮም፣ ከመይ ኢሎም ተፈልዮም? መእስክ ተፈልዮም? እንታይ እዩ ዕላምኦም? እንታይ ኢዩ ድልዮቶም? ሃይማኖታውያን ዲዮም ሃገራውያን? ተጋደልቲ ዲዮም ምእመናን? መድሓርሓርቲ ድይም ገስገስቲ? እንታይ.....፣ ከመይ.....? ስለምንታይ.....? እናበሉ ከምዝሓቱ። ምስ ገዛእ ርእሶም ተመራሚሮም ኣጽጋቢ መልሲ ከይረኸቡ ከም ዝሸገሩ ንግንዘቦ ኢና። ንሱ ተሪፉ ዝተዘወረ መልሲ ርኺቦም ዝሓምዩናን ዝጸልኡናን ከም ዘለዉ ኣይንስሕቶን ኢና። ብዛዕባ ኩነታትና ሕቶታት ጥራይ ኣይኮነን ንሕተት፣ ርእይቶታት እውን ይወሃብ እዩ። ብዙሓት ናህና ተመሲሎም (ገጽ 2) „እንቋዕ ደኣ ካብ ኣሰላም ተፈልዮ“፣ ገለ“ውን „እንቋዕ ደኣ ተፈልዮ፣ ክንደይ ኢሎም ደኣ ክጽመሙ“ ሓደ-ሓደ ድማ „እዚኣቶም ሃይማኖታውያን ኢዮም“ እዚባ..... እቲባ እናበሉ ኣብ ናይ ሕልሚ ዓራት ኣትዮም፣ ዝትንትንዎ ርእይቶታት ይይቡ ይኾኑ። ኮታ ንግና ንምቅላል፣ ንምንኣድ፣ ንምፍርራሕ፣ ንምክፋእ፣ ንምእራም፣ ንምግዛእን ካልእ ነንበይኑ ሸቶታት ዘለዎ ዕላማታትን ናብ ምምራሕ ዝወሃቦ ርእይቶታት ካብ ቁጽሪ ናይቶም ብሃልቲ ይበዝሕ ይኸውን።

ንሓታቲ ዘጽግብ መልሲ ንምሃብ፣ ከታልለና ንዝፍትን ካብ ድኻሙ ከም ዘቋርጽ ንምግባር፣ ንዝንእደና ናይ ምስጋና ቃል ንምቕራብ፣ ክገዝእና ንዝፍትን መልክዕና ከምዘይንቕይር ንምርግጋጽ፣ ክእርመና ንዝፍትን ንደልዩ ሓሳባቲ ንምቕባል፣ ክገዝእና ንዝፍትን ዕንጸይቲ ወይ እንስሳ ከምዘይኮና ንምርግጋጽ፣ ናትና'ምበር ናይ ካልኣት ሓላፍነት ከም ዘይኮነ ንርዳእ ኢና። እንታይነትና ዕላማናን ድምድ ቅድሚ ኩሉ ሓታትን ለፍላፍን ንሕና ባዕላትና ኣጸቢቕና ስለ ንፈልጦ መንነትና ንግላጽን ዕላማና ንምብራህን ናትና ሓላፍነት እምበር ናይ ካልእ ከምዘይኮነ እናኣፍለጥና፣ ጽሑፍና ጉሉሕ መረዳእታ ንክኸው ተስፋ ንገብር።

ኣብ ገጽ ክልተ ዝቕጽል ኣርእስቲ „ኣጲር መግለጺ ብዛዕባ ሃገርና ኤርትራን ሕብረተ-ሰባን“ ዝብል ኢዩ ክቕጽል።

ጽቡቕ ምክትታልን ንባብን።

ተስፋ ዘውደ